

Jacek F. NOWAK, Anita PERSKA
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu

ZAANGAŻOWANIE PARTNERÓW SAMORZĄDÓW AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ W BUDOWANIE METROPOLII POZNAŃ

THE INVOLVEMENT OF LOCAL PARTNERS FROM POZNAŃ AGGLOMERATION IN THE PROCESS OF BUILDING POZNAN METROPOLITAN AREA

ABSTRACT: The subject of the paper is an analysis of the involvement of local economic and NGO partners from Poznań agglomeration in the process of building Poznań Metropolitan Area. The purpose is to present the opinion of the partners about the development of metropolis and opinion relating directly to the development of Poznań Metropolitan area, their interpretation and explanation. The particular attention is focused on the involvement of local partners in the building process of Poznań Metropolitan Area through their participation in the partnership networks. The prioritization of the obstacles to process of the development of Poznań Metropolitan Area was carried out based on the examination of the partners opinion. The paper also presents partners opinion about actions to accelerate the formation of a cohesion and international significance of this area.

KEY WORDS: urban, metropolitan area networks, partnership, cooperation, partnership

Wprowadzenie

W artykule dokonuje się analizy zaangażowania partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej w budowanie Metropolii Poznań. Badaniem¹ obejmuje się partnerów

¹ W artykule zaprezentowane są wybrane wyniki badania przeprowadzonego przez autorów *Zakres i formy zaangażowania w sieciach partnerstwa samorządów należących do Stowarzyszenia Metropolia Poznań*, przeprowadzonego w 2011 r. w ramach programu Akademicki i Naukowy Poznań, realizowanego przez Urząd Miasta Poznania. W pierwszym etapie badania przeprowadzono bezpośrednie wywiady według wcześniej przygotowanego kwestionariusza z liderami samorządów aglomeracji poznańskiej, czyli jednostkami należącymi do Stowarzyszenia Metropolia Poznań (Poznań, gminy powiatu poznańskiego oraz Śrem, Szamotuły, Oborniki i Skoki) i wójtów gminy Czerwonak, a w drugim etapie badania – z partnerami samorządów aglomeracji poznańskiej, których przedstawiciele samorządów uznali za kluczowych partnerów w rozwoju Metropolii Poznań (w artykule stosuje się określenie: partnerzy samorządów aglomeracji poznańskiej).

samorządów aglomeracji poznańskiej, których przedstawiciele samorządów uznali za kluczowych w rozwoju Metropolii Poznań. Partnerów tych można podzielić na następujące grupy: samorząd regionalny, publiczne uczelnie wyższe i jednostki badawczo-rozwojowe, podmioty gospodarcze prowadzące działalność produkcyjną, handlową i usługową, izby gospodarcze, instytucje kultury, podmioty związane z infrastrukturą, stowarzyszenia i fundacje, lokalne i regionalne media oraz klub sportowy². Zakres czasowy obejmuje 2011 r.

Celem artykułu jest zaprezentowanie opinii partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej dotyczących rozwoju każdej metropolii i opinii odnoszących się bezpośrednio do rozwoju Metropolii Poznań oraz ich interpretacja i wyjaśnienie. Zwrócono uwagę na zaangażowanie partnerów samorządów w budowanie Metropolii Poznań poprzez ich uczestnictwo w sieciach partnerstwa. Ponadto w oparciu o badanie opinii partnerów dokonuje się hierarchizacji przeszkód w powstawaniu Metropolii Poznań oraz identyfikuje się działania przyspieszające powstawanie spójnej i mającej znaczenie międzynarodowe Metropolii Poznań. Stawia się hipotezę, że jest grupa podmiotów pozasamorządowych aktywnie i świadomie przyczyniająca się do rozwoju aglomeracji poznańskiej, a zaangażowanie partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej w budowanie sieci partnerstw ma pozytywny wpływ na wykształcenie się spójnej i mającej międzynarodowe znaczenie Metropolii Poznań. Stosuje się metody badawcze takie jak pogłębione wywiady bezpośrednie według wcześniej przygotowanego kwestionariusza ankietowego, a przy interpretacji wyników opis wyjaśniający i analizę statystyczną danych jakościowych.

Uzasadnienie wyboru problemu badawczego

Współczesny rozwój regionalny jest obecnie często objaśniany przez teorię biegunów wzrostu (Gaczek 2010, s. 89), z którymi utożsamiane są aglomeracje miejskie, a zwłaszcza ośrodki metropolitalne. Tworzenie się metropolii jest związane z działaniami takich

² Partnerzy samorządów aglomeracji poznańskiej (alfabetycznie): Aquanet SA, Bridgestone Poznań Sp. z o.o., Centrum Kultury „Zamek”, DGA SA, Fortis „Nowy Stary Browar” Sp. z o.o. S.K.A., Fundacja Pomocy Wzajemnej „Barka”, KKS Lech Poznań SA, Międzynarodowe Targi Poznańskie sp. z o.o., Nickel Technology Park Poznań Sp. z o.o., NOVOL Sp. z o.o., Piotr i Paweł SA, Politechnika Poznańska, Port Lotniczy Poznań–Ławica Sp. z o.o., Poznań City Center I Sp. z o.o., Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe, Solaris Bus & Coach SA, Stowarzyszenie Poznańska Lokalna Organizacja Turystyczna, Talex SA, TVP Oddział w Poznaniu, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Volkswagen Poznań Sp. z o.o., Wielkopolska Izba Przemysłowo-Handlowa, WTK Sp. z o.o., Zarząd Transportu Miejskiego. Z wyżej wymienionych dwudziestu pięciu partnerów samorządów z terenu aglomeracji poznańskiej siedmiu partnerów posiada główne siedziby zarządu poza Poznaniem, z czego cztery poza aglomeracją poznańską, z czego trzy poza granicami Polski (Niemcy, Węgry, Japonia). W dalszej części pracy komentarze partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej zostały podzielone na komentarze partnerów będących podmiotami gospodarczymi nastawionymi przede wszystkim na osiągnięcie zysku (10) i pozostałych (15).

aktorów jak podmioty gospodarcze i naukowe oraz organizacje związane z kulturą i rozrywką (Jałowiecki 1999). Aktorzy publiczni, w tym samorządy, stwarzają warunki podmiotom z innych sektorów dla rozwoju aktywności sprzyjających rozwojowi aglomeracji miejskich w organizmy miejskie o charakterze metropolii. Potrzeba współdziałania administracji publicznej z jednostkami z innych sektorów rośnie obecnie szybko. Urzeczywistnia się w coraz większym stopniu nowy model funkcjonowania administracji określany pojęciem współzarządzania lub współrządzenia (*public governance*) (Izdebski 2011, s. 41–45, *Nowe zarządzanie publiczne...* 2010, Hausner 2008, s. 396–425, Nowak 2006, s. 48–52). Oferuje on metody działania w sytuacji ciągłej zmienności zjawisk społecznych i gospodarczych oraz dużego ryzyka podejmowanych działań, ponieważ zakłada współpracę z różnymi grupami zainteresowanych, interesariuszami (Tapscott, Williams 2008, s. 38–39). Koncepcja ta zakłada wypracowywanie wartości publicznej (*public value*) poprzez współdziałanie z interesariuszami. Rozwiązywanie wyzwań metropolitalnych przez wykorzystywanie podejść związanych z koncepcją współrządzenia daje szansę odejścia od trudności budowy złożonych administracyjnych struktur metropolitalnych (*Nowe zarządzanie publiczne...* 2010, s. 81).

Jedną z cech charakterystycznych rozwiniętych ośrodków miejskich, a zwłaszcza metropolii są sieci powiązań podmiotów zlokalizowanych na ich obszarach (Castells 2008). Dla metropolii istotne są nie tylko sieci powiązań samorządów lokalnych, które tworzą zwarty obszar metropolitalny, ale również sieci powiązań zlokalizowanych tam podmiotów należących do sektora publicznego i prywatnego oraz do tzw. trzeciego sektora, który tworzą organizacje pozarządowe. Sieci są definiowane w różny sposób, a najprostsza definicję podaje H.B. Thorelli, który określa sieć jako układ dwóch lub więcej organizacji zaangażowanych w długoterminową relację (za *Sieci międzyorganizacyjne...* 2012, s. 11). Za główne wyróżniki sieci międzyorganizacyjnej uznawane są: dążenie do współdziałania (renta relacyjna), wykorzystanie mechanizmów rynkowej koordynacji działań, zwiększenie potencjału innowacyjności, wspólnota celów, brak dominującej roli powiązań kapitałowych, niski poziom integracji pionowej i hierarchii, naturalna rynkowa elastyczność całej sieci i jej węzłów (*Sieci międzyorganizacyjne...* 2012, s. 12).

W artykule za sieć przyjmuje się związki oparte na wzajemnym zaufaniu, które wzmacniają współzależność partnerów, podnoszą efektywność wspólnego wykorzystania zasobów i umożliwiają dzielenie się wiedzą. Partnerzy tworzący sieć stają się węzłami, a węzły powinno się opisywać z perspektywy relacji zachodzących między nimi (por. *Sieci międzyorganizacyjne...* 2012, s. 20). Sieci publiczne i prywatne różnią się pod względem wielu kryteriów (np. cel współdziałania, efekty współpracy). W.W. Powell dokonując zestawienia rynku, hierarchii i sieci jako form funkcjonowania gospodarki, wskazał, że sieć opiera się bezpośrednio na interakcjach określonej grupy podmiotów o podobnych cechach. Charakteryzuje się ona orientacją na cel, lojalnością i zaufaniem, przeciwstawiając się administracyjnym poleceniom i mechanizmowi rynkowemu. Dzięki wzajemnym relacjom i współpracy następuje lepszy dostęp do różnorodnych zasobów, rozłożenie ryzyka, elastyczność i adaptacyjność jako podstawa kreatywności (za Korenik 2011, s. 57).

Interakcje organizacyjne i ograniczanie kosztów transakcyjnych są uznanymi determinantami rozwoju przedsiębiorstw (*Sieci w gospodarce* 2013). Podobnie są one istotne dla rozwoju obszarów funkcjonalnych, jakimi są obszary metropolitalne. Umiejętność tworzenia spójnych sieci przez współpracujące podmioty z różnych sektorów jest kluczowa dla powstawania spójnych metropolii (Nowak, Perska 2012).

Zaangażowanie partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej w budowanie Metropolii Poznań – wyniki badań

Rozwój obszarów metropolitalnych

Dla rozwoju kraju przekształcenie dużych polskich aglomeracji w spójne, sprawnie zarządzane i posiadające silne powiązania międzynarodowe metropolie w opinii partnerów samorządu aglomeracji poznańskiej jest ważne. Dla szesnastu partnerów samorządów lokalnych aglomeracji poznańskiej (piętnaście podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania, i jeden podmiot, którego siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem) analizowane zjawisko jest bardzo potrzebne i kluczowe, natomiast dla siedmiu potrzebne (trzy podmioty, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania, i cztery podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem). Dwoje partnerów nie wskazało żadnej odpowiedzi (podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza aglomeracją poznańską).

Biorąc pod uwagę charakter podmiotu, zauważa się, że liczba przedstawicieli podmiotów gospodarczych traktujących przekształcenie dużych polskich aglomeracji w spójne, sprawnie zarządzane i posiadające silne powiązania międzynarodowe metropolie jako bardzo potrzebne i kluczowe jest prawie równa liczbie przedstawicieli podmiotów gospodarczych traktujących ten proces jako potrzebny. Pozostali partnerzy w zdecydowanej większości uznają za bardzo potrzebny i kluczowy analizowany proces metropolizacji polskich aglomeracji. Jeden przedstawiciel podmiotu gospodarczego i jeden reprezentant pozostałych jednostek nie wskazali żadnej konkretnej odpowiedzi.

Według jednego przedstawiciela podmiotu gospodarczego rzeczywisty proces metropolizacji polskich aglomeracji może doprowadzić do rozwoju całych regionów i przeniesienia do nich doświadczeń z obszarów przyspieszonego rozwoju, jakimi są metropolie, w tym umiejętności funkcjonowania w zglobalizowanej gospodarce. Reprezentant partnera samorządu lokalnego zwraca szczególną uwagę na znaczenie budowania spójności społecznej i gospodarczej obszarów tworzących metropolię. W opinii innego reprezentanta partnera samorządu lokalnego najważniejsza jest koordynacja procesów naturalnych zachodzących wokół szybko przekształcających się dużych ośrodków miejskich pełniących rolę centrów aglomeracji. Obecnie trudno jest utrzymać dużą społeczność wraz z jej aktywnością gospodarczą na ograniczonym obszarze miasta centralnego, ona w naturalny sposób „rozpływa się” po okolicy. Dziedziny takie jak komunikacja, planowanie, zdrowie powinny być koordynowane, to powinno mieć

wspólny „parasol”. Jest to bardzo istotny proces, zważywszy na to, że znaczna część ludności i podmiotów gospodarczych przyczyniająca się istotnie do rozwoju metropolii jest zlokalizowana już obecnie poza miastami centralnymi.

Analizując odpowiedzi na to pytanie, należy zauważyć dużą świadomość przedstawicieli badanych podmiotów w kwestii znaczenia procesu metropolizacji polskich aglomeracji. Doceniają oni wagę tego procesu i widzą w nim szanse na wzrost konkurencyjności polskiej gospodarki jako całości w globalnej konkurencji, a także uważają, że jest to korzystne zjawisko dla rozwoju pozostałych części regionów.

Piętnastu partnerów samorządów lokalnych (dwanaście podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania i trzy podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem) wskazuje, że występowanie wielu sieci partnerstwa z udziałem lokalnych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji publicznych i pozarządowych, gospodarczych (krajowych i zagranicznych) jest bardzo potrzebne i kluczowe, dziewięcioro partnerów (pięć podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania i cztery podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem) uznaje to za potrzebne. Jeden respondent nie reprezentuje określonego poglądu (podmiot, którego siedziba zarządu znajduje się na terenie Poznania).

Jako bardzo potrzebne i kluczowe oraz jako potrzebne występowanie wielu sieci partnerstwa z udziałem lokalnych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji publicznych i pozarządowych, gospodarczych (krajowych i zagranicznych) dla powstania każdej metropolii zostało wskazane przez przedstawicieli podmiotów gospodarczych z prawie równą częstotliwością. Jeden przedstawiciel podmiotu gospodarczego nie reprezentuje żadnego określonego poglądu. Dwie trzecie pozostałych partnerów określa jako bardzo potrzebne i kluczowe występowanie wielu sieci partnerstwa z udziałem lokalnych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji publicznych i pozarządowych, gospodarczych dla powstania każdej metropolii, natomiast jedna trzecia pozostałych partnerów jako potrzebne.

Przedstawiciel podmiotu gospodarczego podaje, że występowanie wielu sieci partnerstwa jest bardzo potrzebne i kluczowe, ale często zdarza się tak, że przy współdziałaniu różnych podmiotów administracji czy otoczenia biznesu występuje brak zrozumienia przez partnerów publicznych, procedury administracyjne stanowią duży problem. Większość partnerów publicznych postrzegana jest przez przedstawiciela partnera samorządu lokalnego jako niegodni zaufania, o niewystarczającym stopniu odpowiedzialności, jaką powinni się charakteryzować, co powoduje brak decyzyjności spowodowany strachem, a w takiej sytuacji budowanie zaufania jest niemożliwe. Samorządy lokalne nie potrafią, w opinii partnera, zrozumieć partnerów gospodarczych i aktywnie ich wspierać. Inny przedstawiciel podmiotu gospodarczego wskazuje, że bez występowania wielu sieci partnerstwa z udziałem lokalnych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji publicznych i pozarządowych, gospodarczych (krajowych i zagranicznych) nie ma rozwoju, a bardzo ważnym aspektem jest zaufanie, zwłaszcza przy podejmowaniu działań, które są związane z przepływami finansowymi.

Kluczowymi partnerami w sieciach partnerstwa istotnych dla powstania każdej metropolii w opinii partnerów samorządów lokalnych są odpowiednio:

- lokalne samorządy z terenu metropolii,
- uczelnie wyższe i instytuty naukowe,
- samorząd regionalny,
- duże organizacje gospodarcze mające powiązania międzynarodowe,
- zaawansowane technologicznie i innowacyjne organizacje gospodarcze,
- instytucje, cykliczne wydarzenia kulturalne o zasięgu krajowym, międzynarodowym,
- organizacje okołobiznesowe, finansowe, doradcze,
- parki technologiczne,
- organizacje pozarządowe o zasięgu ponadlokalnym,
- podmioty publiczne związane z administracją rządową,
- inne – klub sportowy, media lokalne, kompetentna instytucja otoczenia biznesu.

W opinii reprezentanta partnera samorządu lokalnego budowanie metropolii jest wielkim wyzwaniem. Potrzebne są również powiązania samorządów, aby odpowiedzieć na wielkie wyzwania społeczne, takie jak transport publiczny czy zdrowie. Rozwiązanie wielu problemów w tych obszarach wymaga spojrzenia wszechstronnego, które mogą zapewnić sieci partnerskie. Samorządy bez nauki nie zbudują innowacyjnych programów. Metropolia bez jednostek naukowych nie ma szans zaistnienia. Muszą być światłe samorządy, które kreują nowe wizje, zajmują się budowaniem nowego ładu społecznego, gospodarką inteligentną, polegającą m.in. na inteligentnym gospodarowaniu zasobami. Samorządy mają ważną funkcję polegającą na stymulowaniu rozwoju regionu poprzez odpowiednie stosowanie zamówień publicznych. W otoczeniu gospodarki potrzebna jest wielostronna oferta kulturalna dla rozwoju duchowego człowieka – wydarzenia o odpowiednim poziomie i znaczeniu dla regionu i o znaczeniu krajowym i międzynarodowym. Jeden z respondentów dodatkowo szczególną uwagę zwraca na rolę mediów, które mają za zadanie informowanie, promowanie, inspirowanie działań. W jego opinii bez mediów powstawanie metropolii będzie trudniejsze.

Rozwój Metropolii Poznań

Więcej niż połowa respondentów (trzydzieści podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania i trzy podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem) uważa z perspektywy swojego stanowiska tworzenie metropolii obejmującej obszar samorządów obecnie należących do Stowarzyszenia Metropolia Poznań za bardzo potrzebną i bardzo ważną inicjatywę dla tego obszaru, natomiast mniej niż połowa respondentów (pięć podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania i cztery podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem) za potrzebną i ważną inicjatywę dla tego obszaru. Żaden respondent nie określił tej inicjatywy jako mało istotnej i szkodliwej. W swoich komentarzach respondenci, uzasadniając potrzebę tej inicjatywy, wskazywali na podnoszenie rangi Poznania, rozwiązywanie problemów

metropolitalnych ważnych dla lokalnej społeczności (np. transport), szansę na przyciągnięcie nowych inicjatyw gospodarczych, podniesienia poziomu innowacyjności.

Biorąc pod uwagę charakter podmiotu, trzy piąte podmiotów gospodarczych i dwie trzecie pozostałych partnerów ocenia tworzenie metropolii obejmującej obszar samorządów obecnie należących do Stowarzyszenia Metropolia Poznań jako inicjatywę bardzo potrzebną i bardzo ważną dla tego obszaru, natomiast dwie piąte podmiotów gospodarczych i jedna trzecia pozostałych partnerów ocenia tę inicjatywę jako potrzebną i ważną dla tego obszaru.

Przedstawiciel podmiotu gospodarczego określając powstanie Metropolii Poznań jako inicjatywę bardzo potrzebną, podkreśla poprawę rozpoznawalności Poznania i wielostronne korzyści dla lokalnej społeczności. Oprócz tego wymienia on nowe inicjatywy gospodarcze, podnoszenie innowacyjności, ogniskowanie działań wokół współpracy biznesu i nauki, co będzie miało w jego opinii wpływ na pojawianie się nowych idei biznesowych. Inny przedstawiciel podmiotu gospodarczego zwraca uwagę na rozwijanie niedostatecznej spójności tego obszaru. Ważnym dla respondenta elementem spójności jest komunikacja, zbyt słabo dotychczas zintegrowana. Budowanie spójności na obszarze coraz częściej występuje również poprzez integrację przy składaniu wniosków o środki unijne. Metropolia Poznań identyfikowana jest przez niego z powiatem poznańskim.

Partnerzy samorządów lokalnych dostrzegają przeszkody w powstawaniu spójnej i mającej znaczenie międzynarodowe Metropolii Poznań. Dwie najczęściej wskazywane przeszkody to trudności w praktycznym porozumieniu się samorządów i innych „aktorów” oraz przewaga indywidualnych dążeń poszczególnych samorządów i innych „aktorów” nad wspólnymi celami, a następnie: brak przywództwa i wspólnej wizji oraz przeszkody formalne/ustawowe. Do innych przeszkód partnerzy zaliczyli: brak wyraźnego wyartykułowania plusów dla wszystkich „aktorów”, brak gotowości do dzielenia się kompetencjami, brak dobrej infrastruktury transportowej, wyraźne zróżnicowanie poziomu rozwoju obszarów należących do metropolii, barierę kapitałową, brak czytelnych korzyści i brak umiejętności ich wskazania, biurokratyzację życia publicznego, a także dopatrywanie się zagrożeń ze strony Poznania jako zbyt silnej jednostki.

Wszyscy partnerzy samorządów lokalnych uważają, że należy podejmować działania przyspieszające powstawanie spójnej i mającej znaczenie międzynarodowe Metropolii Poznań. Najczęściej postulowane działania to: promowanie idei tworzenia metropolii wśród mieszkańców, rozbudowywanie rozwiązań organizacyjnych i technicznych zwiększających spójność terenu aglomeracji (komunikacja, gospodarka komunalna), rozbudowywanie lokalnych sieci partnerstwa obejmujących samorządy lokalne, podmioty gospodarcze, instytucje kultury, organizacje pozarządowe oraz z aktywizowanie współpracy samorządów lokalnych. Kolejnymi działaniami, które wskazują respondenci, są: wprowadzenie ustawodawstwa sprzyjającego powstawaniu spójnych metropolii w Polsce, ograniczenie interwencji administracji i nieutrudnianie aktywności gospodarczej i społecznej, a także rozpoczęcie ścisłej współpracy z samorządem regionu. Do innych działań zaliczono: zapewnienie, aby po stronie partnerów publicznych powstały

zespoły ludzi wyposażone w kompetencje do stymulowania rozwoju sieci partnerskich, określenie wyraźnych celów i korzyści powstania metropolii, stworzenie wyraźnego ośrodka przywództwa oraz systematyczne pokazywanie rezultatów i efektów podejmowanych działań.

Sieci partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej

Partnerzy samorządów charakteryzują się zróżnicowanym poziomem doświadczenia uczestnictwa w sieciach partnerstwa niezwiązanych z podstawowym profilem ich działalności. Prawie połowa partnerów deklaruje znaczne doświadczenie (5–20 partnerstw), w tym dziewięć podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania, i trzy podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem, natomiast doświadczenie pozostałych partnerów w obu grupach partnerów jest rozłożone równomiernie pomiędzy pewne doświadczenie (<5) a bardzo duże i wielostronne (>20). Tylko jeden respondent odpowiedział, że jego organizacja nie posiada doświadczenia w sieciach partnerstwa niezwiązanych z podstawowym profilem działalności. Stopień doświadczenia uczestnictwa w sieciach partnerstwa niezwiązanych z podstawowym profilem działalności zależy od otwartości organizacji na środowisko je otaczające, a także od poziomu kapitału społecznego organizacji.

Stopień uczestnictwa reprezentowanych przez respondentów organizacji w sieciach partnerstwa mogących mieć znaczenie dla powstania Metropolii Poznań jest zróżnicowany. Łącznie jedenaście organizacji uczestniczy w kilku takich sieciach partnerstwa (osiem podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania, i trzy podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem), z czego sześć dodatkowo je aktywnie tworzy (cztery podmioty, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania, i dwa podmioty, których siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem). Łącznie siedem organizacji jest członkiem wielu takich sieci partnerstwa (sześć podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania, i jeden podmiot, którego siedziba zarządu znajduje się poza Poznaniem), z czego pięć aktywnie tworzy takie sieci (pięć podmiotów, których siedziba zarządu jest na terenie Poznania). Tylko jeden respondent odpowiedział, że jego organizacja nie jest członkiem sieci partnerstwa mogącego mieć znaczenie dla powstania Metropolii Poznań.

Biorąc pod uwagę charakter podmiotu, największa liczba podmiotów gospodarczych uczestniczy w kilku takich sieciach partnerstwa i aktywnie tworzy takie sieci, natomiast największa liczba pozostałych partnerów uczestniczy w wielu takich sieciach partnerstwa i aktywnie tworzy takie sieci, czego nie robi żaden podmiot gospodarczy. Jeden z przedstawicieli podmiotów gospodarczych uważa, że poprzez swoją działalność zawsze promuje Poznań i to dzieje się niezależnie, chociaż bezpośrednim celem nie jest promowanie Poznania.

Posiadanie bardzo wielu partnerów (>20) mogących mieć znaczenie dla rozwoju Metropolii Poznań w swoich sieciach deklaruje pięcioro partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej, których siedziba znajduje się na terenie Poznania. Siedmioro

respondentów posiada wielu partnerów (5–20), w tym sześcioro partnerów, których siedziba znajduje się na terenie Poznania, i jeden partner, którego siedziba znajduje się poza granicami Poznania, natomiast sześcioro respondentów posiada takich partnerów (<5), w tym trzech partnerów, których siedziba znajduje się na terenie Poznania, i trzech partnerów, których siedziba znajduje się poza granicami Poznania. Siedmioro respondentów nie dostrzegło takich partnerów w swoich sieciach. Największa liczba partnerów, których siedziba znajduje się na terenie Poznania, podaje, że ma wielu takich partnerów (5–20), natomiast największa liczba partnerów, których siedziba jest poza Poznaniem, podaje, że ma takich partnerów (<5). Żaden partner, którego siedziba jest poza Poznaniem, nie ma bardzo wielu takich partnerów (> 20). Największa liczba podmiotów gospodarczych posiada takich partnerów (<5), natomiast największa liczba pozostałych podmiotów posiada bardzo wielu takich partnerów (> 20) i wielu takich partnerów (5–20).

Partnerzy samorządów aglomeracji poznańskiej wskazali, że mają łącznie osiemdziesięciu siedmiu partnerów na obszarze aglomeracji poznańskiej i pięćdziesięciu jeden partnerów poza obszarem aglomeracji, którzy są istotni w procesie powstawania Metropolii Poznań. Partnerzy samorządów lokalnych, których siedziba znajduje się na terenie Poznania, posiadają łącznie takich siedemdziesięciu siedmiu partnerów na obszarze aglomeracji poznańskiej, natomiast partnerzy, których siedziba jest poza Poznaniem, posiadają łącznie dziesięciu takich partnerów na obszarze aglomeracji poznańskiej. Partnerzy samorządów lokalnych, których siedziba znajduje się na terenie Poznania, posiadają łącznie czterdziestu czterech takich partnerów poza obszarem aglomeracji poznańskiej, natomiast partnerzy, których siedziba jest poza Poznaniem, posiadają łącznie siedmiu takich partnerów poza obszarem aglomeracji poznańskiej. Biorąc pod uwagę charakter organizacji, podmioty gospodarcze posiadają osiemnastu partnerów na obszarze aglomeracji poznańskiej i dziesięciu partnerów poza obszarem aglomeracji, którzy są istotni w procesie powstawania Metropolii Poznań, natomiast pozostałe podmioty posiadają sześćdziesięciu dziewięciu takich partnerów na obszarze aglomeracji poznańskiej i czterdziestu jeden poza obszarem aglomeracji poznańskiej.

Podsumowanie

Rozwój obszarów metropolitalnych wymaga współpracy różnych podmiotów. Autorzy artykułu uznają, że zrealizowano postawione w wstępie artykułu cele i udowodniono hipotezę, że istnieje grupa podmiotów pozasamorządowych aktywnie i świadomie przyczyniająca się do rozwoju aglomeracji poznańskiej, a zaangażowanie partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej w budowanie sieci partnerstw ma pozytywny wpływ na wykształcenie się spójnej i mającej międzynarodowe znaczenie Metropolii Poznań.

1. Zdecydowana większość partnerów samorządów lokalnych określa jako bardzo potrzebne i kluczowe dla rozwoju kraju przekształcenie dużych polskich aglomeracji

w spójne, sprawnie zarządzane i posiadające silne powiązania międzynarodowe metropolie.

2. Partnerzy zgadzają się również ze stwierdzeniem, że bardzo ważne i kluczowe jest występowanie wielu sieci partnerstwa z udziałem lokalnych jednostek samorządu terytorialnego, organizacji publicznych i pozarządowych, gospodarczych (krajowych i zagranicznych).

3. W opinii partnerów lokalnych samorządów z terenu metropolii kluczowymi partnerami w sieciach partnerstwa istotnych dla powstania każdej metropolii są: lokalne samorządy z terenu metropolii, uczelnie wyższe i instytuty naukowe, samorząd regionalny, duże organizacje gospodarcze mające powiązania międzynarodowe oraz zaawansowane technologicznie i innowacyjne organizacje gospodarcze.

4. Większość badanych partnerów samorządów lokalnych uważa, że bardzo potrzebną i bardzo ważną inicjatywą jest tworzenie metropolii obejmującej obszar samorządów obecnie należących do Stowarzyszenia Metropolia Poznań (Poznań, gminy należące do powiatu poznańskiego oraz Śrem, Szamotuły, Oborniki i Skoki).

5. Do najczęściej podawanych przez partnerów samorządów lokalnych przeszkód zaliczono: trudności w praktycznym porozumieniu się samorządów i innych „aktorów”, przewagę indywidualnych dążeń poszczególnych samorządów i innych „aktorów” nad wspólnymi celami, brak przywództwa i wspólnej wizji oraz przeszkody formalne/ustawowe.

6. W opinii wszystkich partnerów samorządów lokalnych należy podejmować działania przyspieszające powstawanie spójnej i mającej znaczenie międzynarodowe Metropolii Poznań. Najczęściej postulowane działania to: promowanie idei tworzenia metropolii wśród mieszkańców, rozbudowywanie rozwiązań organizacyjnych i technicznych zwiększających spójność terenu aglomeracji (komunikacja, gospodarka komunalna), rozbudowywanie lokalnych sieci partnerstwa obejmujących samorządy lokalne, podmioty gospodarcze, instytucje kultury, organizacje pozarządowe.

7. Partnerzy samorządów posiadają zróżnicowane doświadczenie uczestnictwa w sieciach partnerstwa niezwiązanych z podstawowym profilem działalności i zależy ono od otwartości organizacji na otoczenie.

8. Zdecydowana większość partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej uczestniczy w sieciach partnerstwa mogących mieć znaczenie dla powstania Metropolii Poznań, ale to doświadczenie cechuje duże zróżnicowanie.

9. Aż osiemnastu partnerów aglomeracji poznańskiej uznaje, że w swoich sieciach posiada partnerów, którzy mogą odegrać istotną rolę dla rozwoju Metropolii Poznań.

Należy wykorzystać potencjał świadomości partnerów samorządów lokalnych aglomeracji poznańskiej do wspierania przekształcania aglomeracji poznańskiej w spójną i mającą międzynarodowe znaczenie Metropolię Poznań. Dalsze badania warto skoncentrować na skuteczności współpracy w odniesieniu do zakładanych celów oraz określeniu modelu i mechanizmów współpracy w sieciach o różnych zasięgach oddziaływania. Potencjalny krąg odbiorców to władze samorządowe, studenci kierunków gospodarka przestrzenna, zarządzanie, ekonomia oraz osoby zainteresowane sprawami publicznymi.

Bibliografia

- Castells M., 2008, *Spółczesność sieci*, Wydaw. Naukowe PWN, Warszawa.
- Gaczek W.M., 2010, *Miasta jako bieguny rozwoju w polskiej przestrzeni – polaryzacja czy konwergencja*, [w:] *Prace z gospodarki przestrzennej*, red. W.M. Gaczek, Wydaw. Uniwersytetu Ekonomicznego, Poznań, s. 88–109.
- Hausner J., 2008, *Zarządzanie publiczne*, Scholar, Warszawa.
- Izdebski H., 2011, *Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności*, LexisNexis, Warszawa.
- Jałowiecki B., 1999, *Metropolie*, Wydaw. Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania, Białystok.
- Korenik S., 2011, *Region ekonomiczny w nowych realiach społeczno-gospodarczych*, CeDeWu, Warszawa.
- Nelicki A., 2010, *Polska administracja publiczna w perspektywie governance*, [w:] *Nowe zarządzanie publiczne i public governance w Polsce i Europie*, red. A. Bosiacki, H. Izdebski, A. Nelicki, I. Zachariasz, Liber, Warszawa, s. 75–92.
- Nowak J.F., 2006, *Modernizacja lokalnej administracji publicznej a rozwój lokalny*, Wydaw. Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań.
- Nowak J.F., Perska A., 2012, *Sieci partnerstwa jako czynnik kształtowania się metropolii na przykładzie aglomeracji poznańskiej*, [w:] *Zarządzanie w samorządzie terytorialnym*, red. A. Kołomycew, B. Kotarba, Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów, s. 412–428.
- Nowe zarządzanie publiczne i public governance w Polsce i Europie*, 2010, red. A. Bosiacki, H. Izdebski, A. Nelicki, I. Zachariasz, Liber, Warszawa.
- Osborne D., Gaebler T., 2005, *Rzadzić inaczej: jak duch przedsiębiorczości przenika i przekształca administrację publiczną*, przeł. A. Jankowski, Poznań.
- Sieci międzyorganizacyjne, współczesne wyzwanie dla teorii i praktyki zarządzania*, 2012, red. J. Niemczyk, E. Stańczyk-Hugiet, B. Jasiński, C.H. Beck, Warszawa.
- Sieci w gospodarce*, 2013, red. M. Ciesielski, Polskie Wydaw. Ekonomiczne, Warszawa.
- Tapscott D., Williams A.D., 2008, *Wikinomia. O globalnej współpracy, która zmienia wszystko*, Wydaw. Akademickie i Profesjonalne, Warszawa.

ZAANGAŻOWANIE PARTNERÓW SAMORZĄDÓW AGLOMERACJI POZNAŃSKIEJ W BUDOWANIE METROPOLII POZNAŃ

ABSTRAKT: Przedmiotem artykułu jest analiza zaangażowania partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej w budowanie Metropolii Poznań. Celem artykułu jest zaprezentowanie opinii partnerów samorządów aglomeracji poznańskiej dotyczących rozwoju każdej metropolii i opinii odnoszących się bezpośrednio do rozwoju Metropolii Poznań oraz ich interpretacja i wyjaśnienie. Zwrócono uwagę na zaangażowanie partnerów samorządów w budowanie Metropolii Poznań poprzez ich uczestnictwo w sieciach partnerstwa. Ponadto w oparciu o badanie opinii partnerów dokonuje się hierarchizacji przeszkód w powstawaniu Metropolii Poznań oraz identyfikuje działania przyspieszające powstawanie spójnej i mającej znaczenie międzynarodowe Metropolii Poznań.

SŁOWA KLUCZOWE: rozwój miast, metropolia, sieci partnerstwa, współpraca, partnerstwo